

**ВІРТУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ –
ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕХОДУ НА НОВУ МОДЕЛЬ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**

Резюме

Сучасна трансформація суспільства на шляху до цифрового неминуче вимагає якісних змін в усіх сферах його функціонування, особливо у сфері освіти. Відносини між університетом та суспільством усе більш набувають рис бізнес-відносин, що зумовлює розвиток співвідношення «попит-пропозиція» та змушує університети змінювати та вдосконалювати шляхи надання освітніх послуг та передбачати запити їх споживачів.

***Метою наукової розвідки є** дослідження реалізації парадигми відкритої освіти в Україні та перспективи переходу післядипломної освіти на нову модель – віртуальний університет освіти дорослих. Це сприятиме розв'язанню проблеми рівного доступу до якісної післядипломної освіти, яка має відповідати потребам сучасного суспільства. Розглянуто основні поняття дослідження, а саме: «відкрита освіта», «відкрите освітнє середовище», «віртуальний університет» та представлено авторське бачення їх взаємозв'язку. Описано переваги діяльності віртуальних університетів та представлено зарубіжний і вітчизняний досвід їх функціонування. Дослідження було проведено з використанням бібліографічного **методу**, методу структурно-наукового аналізу, порівняння і систематизації. Це дозволило визначити доцільність максимального використання в освітньому процесі дорослих сучасних цифрових технологій, здійснення навчання на базі віртуального університету. **Результат.** Визначено, що робота віртуальних університетів є педагогічно, економічно та соціально доцільною, а тому має бути у пріоритеті державної політики у галузі вищої освіти в цілому та післядипломної, зокрема. Віртуальний*

університет освіти дорослих має стати новою моделлю післядипломної освіти. **Висновки.** Реалізація концепції освіти впродовж життя позитивно впливає на економічне зростання і конкурентоспроможність країни на ринку високих технологій та виступає каталізатором реформування освіти в цілому. Сучасна людина має не тільки адаптуватися до нових умов, але й бути ефективною у своїй професійній діяльності, бути ініціатором активності, суб'єктом життя і праці. Для часткового вирішення цієї проблематики ефективними є віртуальні університети, що вже підтвердили педагогічну, економічну та соціальну доцільність їх створення і функціонування. Приклади їх позитивного функціонування є у зарубіжних країнах, досвід їх діяльності вже спостерігаємо і в Україні.

Ключові слова: відкрита освіта; віртуальний університет; освіта дорослих; післядипломна освіта,; цифровізація освіти; цифрові технології.

Вступ. Розвиток сучасного суспільства характеризується глобалізацією та еволюцією цифрових технологій, що супроводжується змінами наявних структур суспільства і виникненням нових соціальних феноменів. Глобалізації притаманні універсалізація, інтернаціоналізація, лібералізація, модернізація, а на сучасному етапі доповнено ще однією характеристикою – цифровізацією, що характеризується волею сучасного суспільства до віртуальної комунікації, зміни форм і стилю взаємовідносин (Лукін, 2020: 91-93).

Сучасна трансформація суспільства на шляху до цифрового неминує вимагає якісних змін в усіх сферах його функціонування, особливо у сфері освіти. Ця вимога зумовлена, перш за все, динамічним характером суспільних змін, необхідністю швидкої перекваліфікації та високого рівня вузькопрофільної освіти. Відносини між університетом та суспільством усе більш набувають рис бізнес-відносин, що зумовлює розвиток співвідношення «попит-пропозиція» та змушує університети змінювати та вдосконалювати шляхи надання освітніх послуг та передбачати запити їх споживачів (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314). На початку третього тисячоліття інтенсивний

характер носять спроби теоретично обґрунтувати ефективну модель розвитку вищої освіти, здатної забезпечити університетам відповідність складним соціокультурним запитам суспільства глобальної доби (Цзоу Ченчжан, 2016: 311-314).

У зв'язку з віртуалізацією багатьох сфер життєдіяльності суспільства та у контексті розвитку відкритого освітнього простору виникає такий феномен, як віртуальний університет. Сам по собі віртуальний університет не лише змінює культурне середовище, але й виступає продуктом цих змін, втілюючи власним існуванням основні принципи відритої освіти (Цзоу Ченчжан, 2016:310-314). Впровадження навчання впродовж життя – це нагальна потреба виживання людини в контексті сучасної цивілізації, яка прагне до сталого розвитку чи коеволюції із природою. Об'єктивні процеси соціального розвитку впливають на реформування та інноваційне оновлення освітніх технологій. Віртуальний університет – це такий ресурс, який дозволяє вирішити максимум завдань розвитку освіти з мінімальними вкладеннями (Свириденко & Кивлюк, 2020: 38-50).

Однією із евристичних концепцій розбудови вищої освіти відповідно до сучасних соціальних запитів є ідея поширення університетів, діяльність яких укорінена у використанні цифрових технологій і реалізується у формі дистанційної освіти – віртуальних університетів. Наразі віртуальні університети стають реальністю та символом інноваційності у галузі вищої освіти, проте, не можна сказати, що в теоретичному плані подоланими є фундаментальні протиріччя та конфліктогенні явища між ними й традиційною моделлю вищої освіти (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314).

Тому, вважаємо, що доцільним є дослідження, пов'язане із реалізацією концепції цифрового університету освіти дорослих, як нової моделі післядипломної освіти.

Проблематикою освіти дорослих займаються чимало вчених, зокрема: Авшенюк Н.М., Аніщенко О.В., Кремень В.Г., Луговий В.І., Лук'янова Л.Б., Ничкало Н.Г., Олійник В.В., Отич О.М., Сисоєва С.О., Спіріна О.М., Хомич

Л.О. та ін. Різні аспекти цифровізації освіти відображено у публікаціях Бикова В.Ю., Вікторової Л.В., Єльнікової Г.В., Кочаряна А.Б., Кучерака І.В., Лещенко М.П., Отамась І., Рябової З.В., Толочко С.В., Яцишин А.В., Шишкіної М.П. та ін. Проблематика функціонування віртуальних університетів представлена у роботах Гнедкової О.О., Козяра М.М., Лук'янової Л.Б., Різун М.Д., Свириденка Д., Сотської Г.І., Товканець Г.В., Тринус О.В., Цзоу Ченчжана та ін. У результаті аналізу наукової літератури, було визначено потребу у дослідженні теоретико-методологічних особливостей, пов'язаних із впровадженням і функціонуванням віртуальних університетів, тому дана проблема є актуальною та своєчасною.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати неминучість реалізації парадигми відкритої освіти в Україні та перспективи і доцільність переходу післядипломної освіти на нову модель – віртуальний університет освіти дорослих.

Методи. Методологічним інструментарієм дослідження послуговувалися бібліографічний метод, метод структурно-наукового аналізу, порівняння і систематизації.

Результати. Наразі відкрите суспільство характеризується переходом до нових освітніх систем відкритого типу, посиленням децентралізації й демократизації в освіті, спрямованістю національних освітніх систем на відкрите формування структури й обсягів загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки фахівців, забезпечення рівного доступу до освіти різних прошарків населення, зокрема, людей з особливими потребами. Це сприяє розвитку інклюзивного, дистанційного й відкритого навчання, впровадженню моделей і систем відкритої освіти, які передбачають розвиток у людини уявлень про відкритість світу, її взаємопов'язаність і взаємозалежність з природою і суспільством; відкритість доступу до знань; інтеграцію всіх способів освоєння людиною світу; вільне користування інформаційними ресурсами; особистісну спрямованість процесу навчання; розвиток інформаційної культури особистості й суспільства; процес

постійного пошуку і зміни форм організації навчання, формування його нових орієнтирів і мети; партнерство усіх учасників освітнього процесу тощо. Перехід до моделі відкритої освіти є основою принципів змін в організації, змісті та структурі системи освіти як сукупності взаємодіючих структур: органів управління та громадського контролю (Олійник & Отич, 2015: 9-30).

Розглянемо ключові поняття нашого дослідження, зокрема, це «відкрита освіта», «відкрите освітнє середовище», «віртуальний університет» та взаємозв'язок між ними.

У дослідженні "Відкрита освіта у категоріальному полі вітчизняних і зарубіжних учених" (Лещенко & Яцишин, 2014: 11-16) проаналізовано історичні передумови появи категорії «відкрита освіта», виконано узагальнення наукової літератури для порівняння позиції вчених щодо змісту поняття «відкрита освіта», досліджено генезу використання даного поняття, окреслено основні проблеми розвитку системи відкритої освіти, обґрунтовано доцільність використання в освітньому процесі технологій відкритої освіти, описано перспективи для України напрями впровадження елементів відкритої освіти. Наголошено, що відкрита освіта є невід'ємною складовою цифровізації суспільства, відображає загальну тенденцію послідовного переходу освітніх процесів з одного стану в інший, формування визначального інформаційного і комунікаційного базису розвитку освіти.

Биков В.Ю. у монографії "Моделі організаційних систем відкритої освіти" (Биков, 2008) з системних позицій описує основи теорії моделювання організаційних систем відкритої освіти, представляє моделі організаційних систем відкритої освіти, аналізує особливості їх проектування, реалізації та впровадження. Вчений зазначає, що «необхідність реагування на потреби людини, на суспільні виклики утверджує в суспільстві нову освітню парадигму відкритої освіти, яка полягає у необхідності забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх тих, хто повинен навчатися, хто має бажання, потребу навчатися впродовж життя і хто має для цього можливості. Тому, нова освітня парадигма стала реагуванням системи освіти на виклики

об'єктивних процесів розвитку суспільства і появу, у зв'язку з цим, нових потреб у тих, хто навчається чи планує навчатися. Саме відкрита освіта покликана реалізувати права людини на якісну освіту й вільне отримання знань на сучасному етапі розвитку суспільства» (Биков, 2008).

У системі відкритої освіти суттєво змінюється роль і функції викладача, він зобов'язаний відносини зі студентами будувати на основі співпраці і взаємодопомоги. Діяльність викладача при використанні інтернет-технологій зумовлює певні вимоги до його професійної компетентності: викладач повинен досконало знати свій предмет і вміти вільно у зрозумілій формі його викладати; уміти конструювати свої знання за допомогою освітніх технологій, формуючи мотивацію учнів/студентів до навчання за допомогою комп'ютерно-опосередкованої комунікації; проведення занять в режимі відкритої освіти потребує високого рівня психолого-педагогічних знань у сфері електронної педагогіки та певного рівня інформаційної культури; навчання повинно формувати особистісні і компетентнісні якості (Лупанов, 2008).

У публікації "Відкрита освіта у категоріальному полі вітчизняних і зарубіжних учених" (Лещенко & Яцишин, 2014: 11-16) зазначено, що головною метою відкритої освіти є підготовка учнів/студентів до повноцінної і ефективної участі в суспільному і професійному житті в умовах інформаційного суспільства. До ознак відкритої освіти належать: доступність, гнучкість, випереджувальний характер, якість та креативність. А сам процес навчання стає відкритим і творчим, забезпечується вільний доступ до інформаційних ресурсів, свобода вибору, індивідуалізований підхід, створені умови спільного творчого освоєння світу. Відкрита освіта забезпечує безперервність навчання протягом усього життя, зміни в характері відносин учасників освітньої діяльності, ефективність і доступність в отриманні знань. Відкрита освіта, інтегруючи в собі все цінне, що виробила наука, відображаючи дійсно демократичну й гуманістичну спрямованість освітнього

процесу, є домінантою цивілізаційного розвитку (Лещенко & Яцишин, 2014: 11-16).

На основі парадигми відкритої освіти формується система сучасних цілей освіти, які передбачають відповідний розвиток педагогічних систем (передусім, осучаснення змісту освіти, впровадження нових педагогічних технологій, що мають застосовуватися у відкритому навчально-виховному процесі), а також розвиток технологій управління відкритої освітою на всіх її організаційних рівнях. Багато в чому реалізація нової освітньої парадигми в системі освіти України може бути забезпечена на основі поступового системного впровадження в її різні підсистеми принципів відкритої освіти. Це відповідає сучасним світовим тенденціям розвитку освітніх систем, забезпечує органічну інтеграцію національної системи освіти у світовий освітній простір (Биков, 2008).

Наразі в Європейських країнах діють різні організації, що реалізують політику відкритої освіти. У 2013 р. Європейська комісія розвитку відкритої освіти розпочала проект «Відкриті освітні ресурси в Європі», метою якого є розробка можливих сценаріїв розвитку відкритої освіти до 2030 р. Даним проектом передбачено охоплення різних рівнів освіти, зокрема: вища, середня та неперервна освіта. У США діє консорціум коледжів (CCCER), що об'єднує різноманітні освітні інституції й організації (окремі університети, а також їх об'єднання на загальнодержавному рівні, консорціум відкритого навчання, лігу інновацій в університетській освіті та ін.), метою яких є розвиток і впровадження відкритих освітніх ресурсів, відкритих курсів для забезпечення широкого доступу до освіти і удосконалення викладання й навчання (Лещенко & Яцишин, 2014: 11-16).

Одна з провідних тенденцій у розвитку системи відкритої освіти пов'язана з формуванням єдиного інформаційно-освітнього середовища, яке розкриває діяльність віртуальних центрів і навчальних закладів з метою надання освітніх послуг населенню. Інформаційно-освітнє середовище відкритої освіти має зосереджувати в собі всі структурні компоненти

підсистем, які є мережею віртуальних університетів і представництв в рамках системи відкритої освіти, і об'єднує на єдиних принципах низку різних закладів освіти (Лещенко & Яцишин, 2014: 11-16).

У роботі "Відкрита освіта та віртуальний університет: соціально-філософський аналіз проблеми" (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314) описано соціально-філософське дослідження проблеми відкритої освіти та віртуального університету на тлі сучасних глобалізаційних процесів. Обґрунтовано актуальність створення віртуального університету на базі відкритого освітнього простору. Висувається теза, про те, що відкрита освіта та віртуальний університет постають у якості відповіді на заклики інформаційної доби та забезпечуються реалізацію основних демократичних цінностей сучасного суспільства. Швидкий розвиток науки та техніки передбачає пропорційний розвиток системи освіти, який має на меті створення єдиного освітньо-наукового середовища для світової спільноти. Запропоновано розглядати поняття відкритої освіти та віртуального університету як її складової (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314).

Шишкіна М.П. досліджує особливості формування віртуальних систем відкритої науки у закладах вищої освіти, що є суттєвою передумовою підготовки ІКТ-компетентних фахівців, здатних до активного, доцільного, науково обґрунтованого застосування найсучасніших ІКТ у своїй подальшій професійній діяльності. У роботі "Організація навчального й наукового співробітництва у віртуальних системах відкритої науки у закладах вищої освіти" (Шишкіна, 2020:122-130) визначено перспективи та сучасні європейські тенденції формування хмаро орієнтованих систем відкритої науки у закладах вищої освіти; виокремлено перспективні шляхи застосування хмаро орієнтованих платформ і адаптивних сервісів управління контентом у діяльності викладача і науковця. Завдяки ширшому залученню в освітній процес закладів вищої освіти засобів і сервісів науково-освітніх хмаро орієнтованих платформ вдається досягти позитивних змін у здійсненні навчальної і наукової діяльності, поліпшенні її якісних і кількісних показників,

застосуванні нових форм і моделей її організації, що позитивно впливає як на результати навчання, так і на розвиток наукових досліджень (Шишкіна, 2020: 122-130).

Нова модель освіти, яка стає втіленням ідеї про формування відкритого суспільства, потребує інноваційних форм навчання, зорієнтованих на особливості та проблеми цифрового суспільства. Однією з таких форм стає віртуальний університет, який має можливість забезпечити доступність та відкритість нової системи вищої освіти. Відкрита освіта та віртуальний університет мають на меті реалізацію одних з основних принципів демократії: доступності знання й можливості самоосвіти та саморозвитку особистості та суспільства в цілому (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314).

У посібнику «Віртуальний університет (на прикладі ЛДУ БЖД)» (Козяр, Зачко & Рак, 2009) зазначено, поняття «віртуальної освіти» тісно пов'язане з поняттям «неперервної освіти» (life long learning). Неперервна освіта – це єдність трьох складових: автономних систем освіти; забезпечення всебічного розвитку людини і створення «відкритого (віртуального) університету», а також випереджаючої підготовки спеціалістів та фахівців до активної діяльності у позаосвітніх системах. Також, позитивним моментом є те, що, до прикладу, курсант напряму «Пожежна безпека», який закінчив університет, може впродовж всього життя неперервно навчатися, будучи студентом Віртуального університету. Для цього йому потрібно мати лише логін та пароль, і він отримає доступ до дистанційних курсів та зможе опановувати знання зі своєї спеціальності. Позитивний досвід діяльності віртуальних університетів уже давно оцінено у Європі та США. Так, у США, студентами віртуальних університетів є сотні тисяч людей, і концепція самоосвіти та неперервного навчання там реалізована (Козяр, Зачко & Рак, 2009).

Розглянемо досвід роботи різних віртуальних університетів на підставі аналізу наукових джерел та мережі інтернет.

У публікації "Аналіз діяльності віртуальних університетів на прикладі платформ дистанційної освіти в Польщі" (Різун, 2015:160-168) представлено

досвід роботи віртуальних університетів в Польщі. Віртуальні університети розглядаються як новий етап в освіті. Здійснено добір, описано процес оцінювання віртуальних університетів та представлено та їх розширену класифікацію.

До прикладу, на рис. 1 подано сторінку Університету інформаційних технологій та менеджменту в Жешуві (Польща).

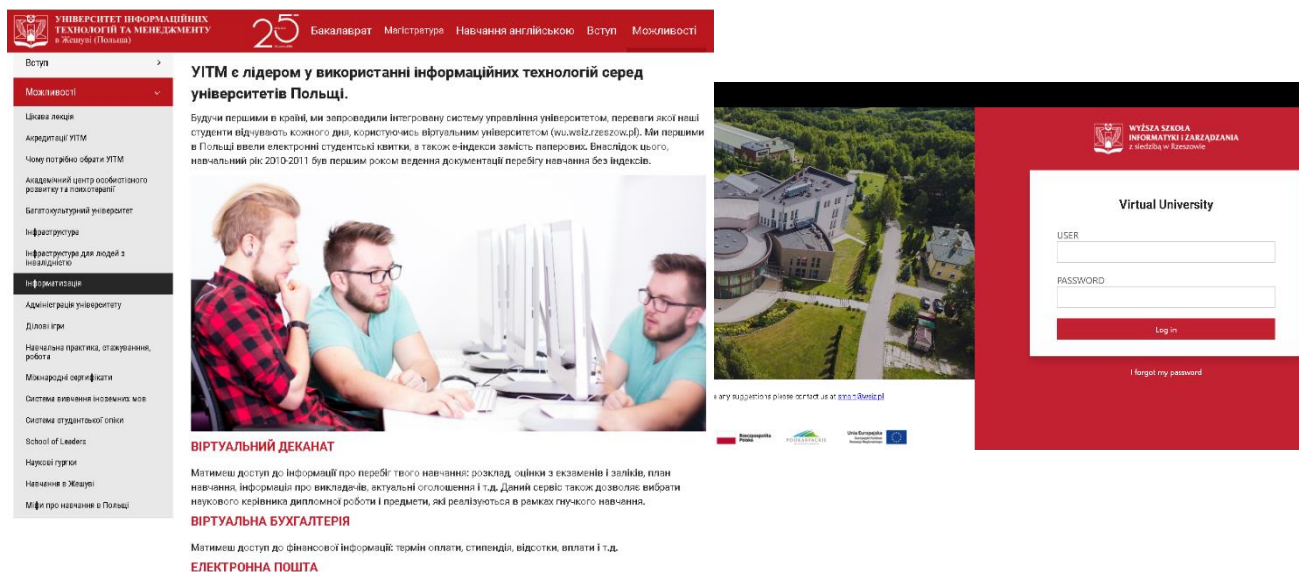

Рис.1. Приклад роботи віртуального університету (Польща)

На сайті Університету інформаційних технологій та менеджменту в Жешуві (<https://ua.uitm.edu.eu/mozliwosci/informatyzacja/>) представлено роботу віртуального університету і його основних складників: *віртуальний деканат* (доступ до інформації про перебіг навчання: розклад, оцінки із заліків та іспитів, план навчання, інформація про викладачів та ін.), можливо вибрати наукового керівника дипломної роботи і предмети, які реалізуються в рамках гнучкого навчання; *віртуальна бухгалтерія* (доступ до фінансової інформації: термін оплати, стипендія тощо); *електронна пошта* (інформація про оцінки, важливі події з життя університету і організація навчальних курсів, для спілкування з викладачами і іншими студентами університету); *онлайн-консультації* (консультації та доступ до навчальних матеріалів, для вибору

предметів і наукового керівника дипломної роботи. Дипломну роботу можна вислати на перевірку за допомогою антиплагіатних систем. Можливо скласти іспити онлайн; *електронна бібліотека; інформаційні кіоски* (після входу до системи за допомогою електронної легітимації, будуть доступні різні університетські бази даних, включаючи дані з деканату і бухгалтерії); *навчальні курси* (знайти навчальні курси можна за допомогою веб-браузера. Можна вчитися розв'язувати завдання вдома, а термін заліку встановлювати разом з викладачем. Можливо вчитися відразу на різних спеціальностях і отримувати відповідні сертифікати); *смартфон* (можливо отримувати інформацію про перебіг навчання та оцінки через SMS-повідомленням та інтерактивного автовідповідача (IVR – Interactive Voice Response); *безкоштовне програмне забезпечення* (завдяки співпраці університету з ІТ-компаніями, можливо безкоштовно завантажувати та застосовувати різні програми на власній цифровий пристрій: комп'ютер, смартфон чи планшет для підготовки до занять й виконання проектів або вправ).

У публікації "У Німеччині з'явився безкоштовний віртуальний університет для всіх охочих" (Рубрика – медіа корисних рішень, 2019) зазначено, що у Німеччині відкрили безкоштовний віртуальний університет для всіх бажаючих, в якому можна вчитися у німецьких професорів не виходячи з дому. Даний проект має назву «Віртуальний університет Баварії» (Virtuelle Hochschule Bayern) і в ньому задіяно три десятки закладів вищої освіти, зокрема Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана, Мюнхенський технічний університет, університет Регенсбурга та вищі школи Кобурга, Аугсбурга, Інгольштадта, Кемптена та ін. Цей проект відкритий для всіх, хто бажає вдосконалити німецьку мову, покращити свої знання з певної галузі чи обрати нову професію. Діяльність цього Віртуального університету Баварії передбачена для різних груп слухачів: 1) віртуальні курси з розділу Classic є безкоштовними і їх можуть відвідувати різні студенти, ті, що беруть участь у проекті, і отримувати залікові одиниці; 2) розділ Smart вміщує програми змішаного, або гібридного навчання, тобто здобувач освіти отримує

знання і самостійно в режимі онлайн, і з викладачем; 3) розділ Open вміщує масові відкриті онлайн-курси де відсутні вимоги до абітурієнтів, і не обов'язково бути студентом, щоб їх відвідувати. Матеріали абсолютно безкоштовно і доступні для будь-кого. Відсутні залікові одиниці, однак можна отримати свідоцтво про вивчення навчального курсу, що підтверджується онлайн-тестами. У 2019 р. на платформі вже було розміщено понад 50 різних веб-курсів і їх кількість зростає. Тематика навчальних курсів є різноманітною від фінансового менеджменту та онлайн-маркетингу до генетики, мікробіології та ортопедії. Можна навчитися, як убезпечити себе в соціальних мережах, як робити власний будинок розумним, як справлятися зі стресом і навіть діджеїнг (Рубрика – медіа корисних рішень, 2019).

Про досвід роботи Херсонського Віртуального Університету знаходимо у публікації " Проектування моделі мобільного навчання у системі дистанційного навчання «Херсонський Віртуальний Університет»" (Гнедкова & Лякутін, 2015: 107-118). У Херсонському державному університеті активно використовується система дистанційного навчання «Херсонський Віртуальний Університет» (<http://dls.kherson.ua/dls/Default.aspx>). Дана система відповідає усім вимогам міжнародних стандартів із дистанційного навчання IMS та SCORM. Описано про розробку спеціального мобільного додатку, що забезпечує студентам і викладачам доступ до основних функцій Херсонського Віртуального Університету з пристроїв під управління OS Android. Створений мобільний додаток надає доступ до основних модулів системи дистанційного навчання, а саме: електронна бібліотека, тести, групи, форуми, а також офлайн доступ до навчально-методичних матеріалів. Завдяки застосуванню синхронізації з календарем системи дистанційного навчання здобувачі освіти постійно перебувають у курсі подій академічного життя. Також, у цій публікації представлено модель взаємодії учасників освітнього процесу за допомогою технологій мобільного навчання в системі дистанційного навчання «Херсонський Віртуальний Університет» (Гнедкова & Лякутін, 2015: 107-118).

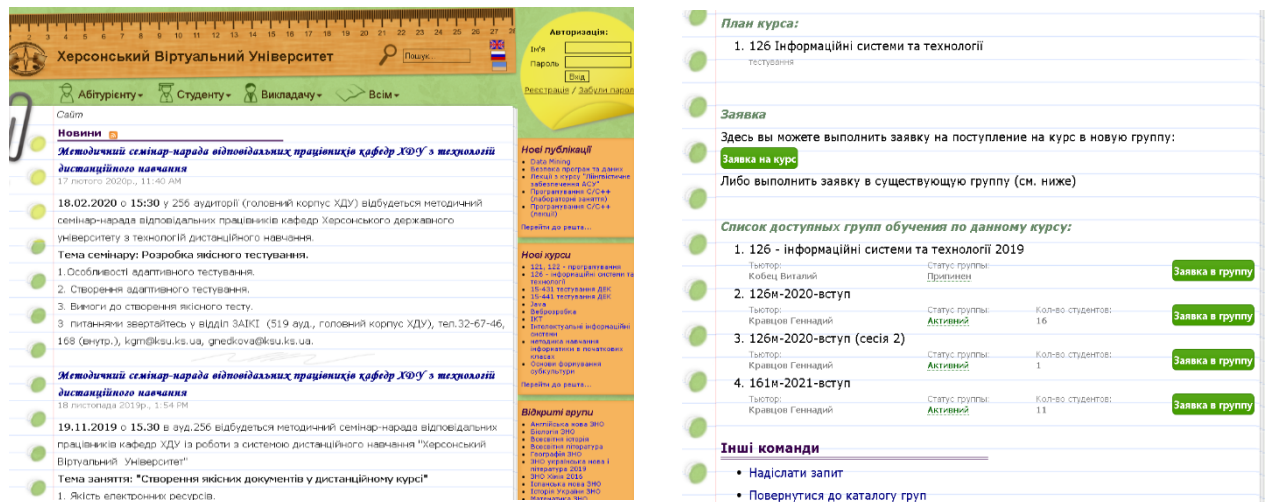

Рис.2. Сторінка Херсонського Віртуального Університету та приклад одного з навчальних курсів

На рис. 2 представлено сторінку Херсонського Віртуального Університету (<http://dls.kherson.ua/dls/Default.aspx>) та приклад одного з навчальних курсів.

За підтримки ЮНЕСКО ще у 2004 р. вітчизняні заклади вищої освіти приєдналися до міжнародного громадського об'єднання Центрально-східно-європейський віртуальний університет (CEEVU), що було утворено на базі НТУУ «КПІ».

Погоджуємося із зазначеним у публікації (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314), що «віртуальний університет відповідає вимогам сучасного суспільства, створюючи інформаційне поле нового типу, стимулюючи осіб, які навчаються, до самостійного пошуку інформації, її критичного осмислення, усвідомлення власної мотивації до навчання та орієнтованість на результат». У віртуальному університеті створено умови для навчання особистостей, здатних до самостійного пошуку та здобуття знань, прийняття рішень та застосування здобутого на практиці (Цзоу Ченчжан, 2016:310-314). Також, віртуальний університет є ефективною моделлю формування навичок XXI століття, попит на які формує сучасне цифрове суспільство (Свириденко & Кивлюк, 2020: 38-50).

Наразі для підготовки висококваліфікованих фахівців, які матимуть попит на ринку праці і отримають знання та вміння на рівні світових стандартів, потрібно збільшити кількість годин та підвищити роль самостійної (позааудиторної) діяльності. Слід посилити також відповідальність щодо застосування цифрових технологій професорсько-викладацьких складом, керівництвом закладів вищої освіти. Головним завданням освіти в умовах цифрової трансформації суспільства є навчання слухачів закладів післядипломної освіти використовувати цифрові технології для вирішення професійних задач. Тому варто прискорити підготовку (підвищення кваліфікації) викладачів та фахівців у сфері цифрових технологій (Отамась, 2017).

Продовжуючи зазначене вище, наголосимо, що викладачі, які забезпечують підготовку здобувачів освіти у віртуальних університетах потребують спеціалізованого підвищення кваліфікації, зокрема щодо застосування цифрових технологій, спеціалізованого програмного забезпечення та з метою вибору оптимальних моделей навчання дорослих. Наведемо кілька моделей навчання, які наразі застосовуються для змішаного та дистанційного навчання (Большаніна, Диченко & Чайченко, 2020): 1) модель «Flex» (основна частина навчальної програми засвоюється за допомогою електронного навчання, викладач здійснює дистанційний супровід студентів); 2) модель «Online Lab» (вся навчальна програма опановується в умовах електронного навчання у спеціально обладнаних комп'ютерною технікою аудиторіях, у супроводі викладача); 3) модель «Self-blend» (здобувачі освіти самостійно обирають та вивчають додаткові курси, які пропонують інші заклади освіти та освітні платформи); 4) модель «Online Driver» (основна частина навчальної програми вивчається студентами за допомогою електронних ресурсів; аудиторна робота з викладачем має періодичний характер).

Зарубіжними вченими виділено кілька ключових компетентностей, необхідних викладачам для забезпечення роботи віртуальних університетів:

- онлайн-взаємодія (як здатність налагодити ефективну онлайн-взаємодію зі студентами та студентів між собою);

- цифрова грамотність (уміння використовувати цифрові технології та опановувати нові);

- використання даних (як здатність застосовувати цифрові технології для оцінювання результатів навчання);

- інтеграція технологій (як здатність ефективно поєднувати аудиторне навчання з онлайн-навчанням);

- персоналізація (як здатність створювати навчальне середовище, що дозволяє здобувачам освіти реалізувати власні цілі, темп та спосіб навчання).

У дослідженні «Використання технології потокової передачі даних у навчанні дорослих» (Вікторова, Кочарян & Мамчур: 2021) рекомендовано враховувати ряд андрагогічних підходів, які забезпечують успішний сценарій застосування цифрових технологій у навчанні дорослих, а саме: постійний зв'язок змісту навчання з реальним повсякденним життям; принцип усвідомлення та мотивації до систематичного навчання; принцип постійного спілкування з колегами та іншими учасниками групи та активна інтеграція змісту навчання в соціальне життя учасників; індивідуалізація та персоналізація навчального процесу; постійна адаптація сценаріїв використання інноваційних методик та технологій, зокрема й ІКТ, під вимоги андрагогіки.

І все ж таки треба наголосити, що післядипломну освіту слід розглядати як процес безперервного професійного розвитку фахівців. Олійник В.В. та Отич О.М. зазначають, що «... коли держава зацікавлена у власному існуванні в умовах глобалізованого, інформаційного суспільства, післядипломну освіту варто розглядати не лише як необхідний і важливий, але і як безперервний для кожного працівника освітньої галузі процес навчання. Мова йде про систему відкритої післядипломної педагогічної освіти у відкритому громадянському суспільстві, яке активно формується в Україні. Метою модернізації післядипломної педагогічної освіти в Україні стає підготовка фахівців до

професійної діяльності в постіндустріальному глобалізованому суспільстві, що вимагає від них умінь продукування проривних знань і практичного застосування інноваційних технологій з метою здобуття переваг у міжнародній конкуренції». Саме це має бути головним у державній політиці у галузі післядипломної освіти (Олійник & Отич, 2015: 9-30).

Дискусія. Колективне дослідження "Соціально-педагогічні аспекти діяльності віртуальних університетів у європейському освітньому просторі" (Лук'янова, Товканець, Сотська & Тринус, 2019) присвячене аналізу соціально-педагогічних аспектів діяльності віртуальних університетів у європейському освітньому просторі. Висвітлено історичну ретроспективу розвитку технологій відкритого й дистанційного навчання в європейських країнах. Наголошено, що саме «віртуальна освіта сприяє розвитку якісно нового за змістовими характеристиками спілкування, у контексті якого формується символічний образ сучасної особистості». Вказано, що віртуальний університет є корпоративним навчальним центром, некомерційною державною освітньою установою, яка функціонує з метою забезпечення багатовекторної, міжнародної навчальної співпраці на основі дистанційного навчання. У здобувачів освіти в рамках віртуальних університетів є можливість отримати освітній досвід та відповідну підтримку частково або повністю онлайн (Лук'янова, Товканець, Сотська & Тринус, 2019: 14-25).

Наразі у суспільстві широко вживається низка тотожних понять, зокрема: «віртуальний університет», «цифровий університет», «віртуальний кампус» та ін. У науковій розвідці "Віртуальний університет як стратегія розвитку вищої освіти в інформаційному суспільстві" (Цзоу Ченчжан, 2016: 311-314) під віртуальним університетом розуміється освітня інституція, що надає послуги вищої освіти за допомогою електронних засобів (зазвичай, Інтернету).

Реалізація ідеї віртуального університету є важливим питанням для сучасного освітнього дискурсу. Адже цей процес містить комплекс проблем правового, педагогічного, психологічного, економічного та соціального

характеру. Тому пошук оптимальної моделі віртуального університету, разом із необхідністю вписати її у загальний контекст соціальної та політичної структури певного регіону чи освітнього простору також є складним і неоднозначним питанням (Свириденко & Кивлюк, 2020: 38-50).

Цзоу Ченчжан сформулював вимоги інформаційного суспільства до університету: уніфікація загальних стандартів кваліфікації, які будуть прийнятними в різних країнах; йти в ногу з часом, не лише не відставати від інформаційного та технічного прогресу, але й органічно вклинюватися у його хід, відповідати його вимогам та вимогам нового суспільства; навчальний процес має стати повністю прозорим та особистісно-орієнтованим (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314).

Віртуальний університет як горизонт модернізації в галузі вищої освіти в контексті сучасних цивілізаційних викликів, є таким, що забезпечує сучасні вимоги споживача освітніх послуг. Основні вимоги здобувачів освіти є такими: 1) доступність – отримання інформації і навчання в режимі онлайн; 2) інноваційність – отримання персоналізованих інструкції або тьюторінг в режимі онлайн; 3) гнучкість – навчальні курси мають бути доступними будь-коли, без фіксованого розкладу, що враховувало б вимоги здобувачів освіти, що працюють, чи просто надаючи можливість вчитись у зручний час; 4) сприяння майбутньому працевлаштуванню – університети мають фокусуватися на підготовці конкурентоспроможних фахівців, які потрібні виробництву та суспільству (Цзоу Ченчжан, 2016: 311-314).

Погоджуємося із зазначеним у публікації "Віртуальний університет: освіта як стиль життя" (Свириденко & Кивлюк, 2020: 38-50), що поняття «віртуального університету» є відносно новим, у якому є наявний ряд суперечливих моментів, цікавих для дослідження. До таких протиріч відносяться: якість отриманої освіти у віртуальних університетах; проблема змістового наповнення; організація контролю та рівень виконуваних завдань; питання розвитку здібностей, критичного мислення та рефлексивності.

«Феномен віртуального університету є результатом реагування на потреби соціальної трансформації» (Свириденко & Кивлюк, 2020: 38-50).

У рамках функціонування віртуальних університетів є можливість здійснювати підготовку значно більшої кількості фахівців у порівнянні зі звичайними університетами. Зникає потреба у великій матеріально-технічній базі, й значному професорсько-викладацькому забезпеченні. Парадигма віртуального університету ґрунтується на кардинальній переоцінці традиційної моделі навчання. Також, відбувається зменшення частки сухого викладу теоретичного матеріалу лектором на користь практичного застосування знань через самоперевірку, перевірку інших та надання оцінки їхньому рівню знань. Використовуючи цифрові технології, впроваджуючи новачії та будучи відкритим до нововведень, віртуальний університет створює якісно нову інфраструктуру, наближаючи послуги до їх споживачів (здобувачів освіти) (Цзоу Ченчжан, 2016: 310-314).

На основі проведеного аналізу наукової літератури та досвіду функціонування віртуальних університетів здійснено узагальнення та зроблено авторську візуалізацію взаємозв'язку між поняттями «відкрита освіта», «відкрите освітнє середовище» та «віртуальний університет», що представлено на рис. 3.

Рис. 3. Авторська візуалізація взаємозв'язку між поняттями «відкрита освіта», «відкрите освітнє середовище» та «віртуальний університет»

Висновки. Отже, викладене вище спонукало до здійснення ряду узагальнень та висновків:

- *по-перше*, у суспільстві XXI століття особливо цінуються цифрова грамотність, винахідливе мислення, вирішення проблеми, прийняття рішень, спільна робота в команді, ефективне спілкування, творчий підхід до справи, висока працездатність. А цьому сприяє реалізації концепції освіти впродовж життя, що позитивно впливає на економічне зростання і конкурентоспроможність країни на ринку високих технологій та виступає каталізатором реформування освіти в цілому;

- *по-друге*, у цифровому суспільстві знання перетворюються на найважливіший чинник суспільного розвитку. Для багатьох розвинених країн темпи базового довгострокового зростання економіки залежать від підтримки й розширення глобальної бази знань, що уможливилось за рахунок активного застосування цифрових технологій в усіх суспільних галузях, і зокрема для цифровізації освіти;

- *по-третьє*, відкрита освіта є невід'ємною складовою цифровізації суспільства, вона відображає загальну тенденцію послідовного переходу освітніх процесів з одного стану в інший. Технології відкритої освіти є складовими освіти впродовж життя оскільки вони обов'язково передбачають застосування цифрових технологій;

- *по-четверте*, фахівець, який отримав певний рівень знань з роками стає неконкурентоздатним у порівнянні з фахівцями нового покоління, незважаючи на класичну модель перепідготовки та підвищення кваліфікації. Сучасна людина має не тільки адаптуватися до нових умов, але й бути ефективною у своїй професійній діяльності, бути ініціатором активності, суб'єктом життя і праці. Для часткового вирішення цієї проблематики ефективними є віртуальні університети, що вже підтвердили педагогічну, економічну та соціальну доцільність їх створення, адже вони вже функціонують у різних зарубіжних країнах і є позитивний досвід їх діяльності і в Україні;

- *по-п'яте*, розвиток дистанційної освіти, розробка і впровадження в освітній процес сучасних цифрових технологій, здійснення навчання на базі віртуального університету сприяє розв'язанню проблеми рівного доступу до якісної післядипломної освіти, що відповідає потребам сучасного суспільства. Тобто, віртуальний університет освіти дорослих є новою моделлю післядипломної освіти;

- *по-шосте*, найближчим часом, у відповідь на суспільні запити, відбудеться розмивання межі між віртуальними й традиційними університетами;

- *по-сьоме*, віртуальні університети мають значний потенціал в якості стратегії, згідно якої може відбуватись модернізація сфери вищої і післядипломної освіти, зокрема, в сучасному цифровому суспільстві.

Подальших досліджень потребують різні аспекти управління віртуальним університетом та застосування у процесі спеціалізованих і хмаро орієнтованих технологій і сервісів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Charles, R. Graham, Jered Borup, Leanna Archambault, & Cecil R. Short. (2019). 4 Skills Essential for Effective Blended Teaching. Режим доступу: <https://www.blendedlearning.org/4-skills-essential-for-effective-blended-teaching>.

Авшенюк, Н.М. (2015). Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: монографія; за наук. ред. Лещенко М.П. – К.: Інститут обдарованої дитини, 610 с.

Биков, В.Ю. (2008). Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. – К.: Атіка, 684 с.

Большаніна, С.Б., Диченко, Т.В., & Чайченко, Н.Н. (2020). Застосування платформи МІХ для організації змішаного навчання загальної хімії здобувачів інженерних спеціальностей на платформі МІХ електронного ресурсу Сумського державного університету. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 1(75), 138-152.

Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua>.

Відкрита освіта: колективний розвиток освіти через відкриті технології, відкритий контент і відкрите знання. (2009) / За редакцією Тору Іійосі та М.С. Віджая Кумара / Переклад з англ. А.Іщенка, О.Насика. – К. : Наука, 256 с.

Відкрита освіта: новітні технології у навчальному процесі та освітньому менеджменті як засіб інтенсифікації розвитку освітньо-наукової системи

України: Аналітична записка. (2018) / Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://old2.niss.gov.ua/articles/721>.

Вікторова, Л.В., Кочарян, А.Б., & Мамчур, К.В. (2021). Використання технології потокової передачі даних у навчанні дорослих на прикладі NEARPOD. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2(82).

Режим доступу: 10.33407/itlt.v82i2.3644.

Гнедкова, О.О., & Лякутін, В.В. (2015). Проектування моделі мобільного навчання у системі дистанційного навчання «Херсонський Віртуальний Університет» // *Інформаційні технології в освіті*, 24, 107-118.

Козяр, М.М., Зачко, О.Б., & Рак, Т.Є. (2009). Віртуальний університет (на прикладі ЛДУ БЖД): навч.-метод. посібник. – Львів: ЛДУ БЖД, 168 с.

Кучерак, І.В. (2020). Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*, 22, 2, 91-94.

Лещенко, М.П., & Яцишин, А.В. (2014). Відкрита освіта у категоріальному полі вітчизняних і зарубіжних учених. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 1(39), 1-16.

Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/985>

Лук'янова, Л.Б., Товканець, Г.В., Сотська, Г.І., & Тринус, О.В. (2019). Соціально-педагогічні аспекти діяльності віртуальних університетів у європейському освітньому просторі. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 4 (72), 14-25.

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_72_4_4.

Лукін, С. (2020). Сучасні аспекти цифровізації публічних просторів. *Аспекти публічного управління*, 1(8), 91-93.

Лупанов, В.Н. (2008). Социология открытого образования: актуальные проблемы становления и развития. *Современные проблемы науки и образования*, 3.

Олійник, В., & Отич, О. (2015). Післядипломна педагогічна освіта у контексті глобальних цивілізаційних змін. *Вища освіта України в умовах глобалізації суспільства*, 9-30.

Отамась, І. (2017). Інформатизація освітнього процесу вищих навчальних закладів (закладів післядипломної освіти). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Інформатизація вищого навчального закладу, 879, 91-99.

Різун, М.Д. (2015). Аналіз діяльності віртуальних університетів на прикладі платформ дистанційної освіти в Польщі. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*, 3 (51), 160-168.

Рябова, З.В., & Єльнікова, Г.В. (2020). Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 6 (80), 369-385. Режим доступу: 10.33407/itlt.v80i6.4202.

Свириденко, Д., & Кивлюк, В. (2020). Віртуальний університет: освіта як стиль життя. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*, 28 (11), 38-50.

Сисоєва, С.О., & Соколова, І.В. (2016). Теорія і практика вищої освіти: навч. посіб. – Київ-Маріуполь, 338 с.

Толочко, С.В. (2019). Вимоги цифрового суспільства до компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційна педагогіка*, 12(2), 178-181.

Режим доступу: <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-2.40>.

У Німеччині з'явився безкоштовний віртуальний університет для всіх охочих. (2019). *Рубрика – медіа корисних рішень*.

Режим доступу: <https://rubryka.com/2019/08/11/u-nimechchyni-z-yavyvsya-bezkoshtovnyj-virtualnyj-universytet-dlya-vsih-ohochoyh/>.

Цзоу Ченчжан. (2016). Відкрита освіта та віртуальний університет: соціально-філософський аналіз проблеми. *Гілея: науковий вісник*, 111, 310-314. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_111_80/

Цзоу Ченчжан. (2016). Віртуальний університет як стратегія розвитку вищої освіти в інформаційному суспільстві. *Гілея: науковий вісник*, 110, 311-314. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_110_79/.

Шишкіна, М.П. (2020). Організація навчального й наукового співробітництва у віртуальних системах відкритої науки у закладах вищої освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (18), 122-130.

REFERENCES

Charles, R. Graham, Jered Borup, Leanna, Archambault, & Cecil, R. Short. (2019). 4 Skills Essential for Effective Blended Teaching. doi: <https://www.blendedlearning.org/4-skills-essential-for-effective-blended-teaching>.

Avshenyuk, N.M. (2015). Tendentsii rozvytku transnatsionalnoi vyshchoi osvity u druhii polovyni XX – na pochatku XXI st.: monohrafiia; za nauk. red. Leshchenko M.P. [Trends in the development of transnational higher education in the second half of the XX - early XXI century: monograph; for scien. ed. Leshchenko M.P.] – K.: Institute of the Gifted Child, 610 p.

Bykov, V.Y. (2008). Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity: monohrafiia [Models of organizational systems of open education: a monograph]. - K.: Atika, 684 p.

Bolshanina, S.B., Dychenko, T.V., & Chaichenko, N.N. (2020). Zastosuvannia platformy MIX dlia orhanizatsii zmishanoho navchannia zahalnoi khimii zdobuvachiv inzhenernykh spetsialnostei na platformi MIX elektronnoho resursu Sumskoho derzhavnoho universytetu. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Application of the MIX platform for the organization of mixed training of general chemistry of applicants for engineering specialties on the MIX platform of the electronic resource of Sumy State University. Information technologies and teaching aids], 1 (75), 138-152. DOI: <https://journal.iitta.gov.ua>.

Vidkryta osvita: kolektyvnyi rozvytok osvity cherez vidkryti tekhnolohii, vidkryti kontent i vidkryte znannia. (2009). / Za redaktsiieiu Toru Iiyosi ta M.S. Vidzhaia Kumara / Pereklad z anhl. A.Ishchenka, O.Nasyka [Open education: collective development of education through open technologies, open content and open knowledge / Edited by Toru Iiyosi and M.S. Vijaya Kumara / Translated from English. A. Ishchenko, O. Nasyka]. - K.: Science, 256 p.

Vidkryta osvita: novitni tekhnolohii u navchalnomu protsesi ta osvitnomu menedzhmenti yak zasib intenyfikatsii rozvytku osvitno-naukovoï systemy Ukrainy: Analitychna zapyska. (2018). / Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [Open education: the latest technologies in the educational process and educational management as a means of intensifying the development of the educational and scientific system of Ukraine: Analytical note. / National Institute for Strategic Studies. DOI: <http://old2.niss.gov.ua/articles/721>.

Viktorova, L.V., Kocharyan, A.B., & Mamchur, K.V. (2021) Vykorystannia tekhnolohii potokovoi peredachi danykh u navchanni doroslykh na prykladi NEARPOD. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [The use of streaming technology in adult education on the example of NEARPOD. Information technologies and teaching aids], 2 (82). DOI: 10.33407 / itlt.v82i2.3644.

Gnedkova, O.O., & Lyakutin, V.V. (2015). Proektuvannia modeli mobilnoho navchannia u systemi dystantsiinoho navchannia «Khersonskyi Virtualnyi Universytet» // *Informatsiini tekhnolohii v osviti* [Designing a model of mobile learning in the system of distance learning "Kherson Virtual University" // Information technologies in education], 24, 107-118.

Kozyar, M.M., Zachko, O.B., & Rak, T.E. (2009). Virtualnyi universytet (na prykladi LDU BZhD): navch.-metod. posibnyk [Virtual University (on the example of LSU BJD): teach.-method. Manual]. - Lviv: LSU BJD, 168 p.

Kucherak, I.V. (2020). Tsyfrovizatsiia ta yii vplyv na osvitnii prostir u konteksti formuvannia kliuchovykh kompetentnosti. *Innovatsiina pedahohika* [Digitization and its impact on the educational space in the context of the formation of key competencies. *Innovative pedagogy*], 22(2), 91-94.

Leshchenko, M.P., & Yatsyshyn, A.V. (2014). Vidkryta osvita u katehorialnomu poli vitchyznianskykh i zarubizhnykh uchenykh. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Open education in the categorical field of domestic and foreign scientists. Information technologies and teaching aids], 1(39), 1-16.

DOI: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/985/748>.

Lukyanova, L.B., Tovkanets, G.V., Sotska, G.I., & Trynus, O.V. (2019). Sotsialno-pedahohichni aspekty diialnosti virtualnykh universytetiv u yevropeiskomu osvitnomu prostori. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Socio-pedagogical aspects of virtual universities in the European educational space. *Information technologies and teaching aids*], 4 (72), 14-25.

DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_72_4_4.

Lukin, S. (2020). Suchasni aspekty tsyfrovizatsii publichnykh prostoriv. *Aspekty publichnoho upravlinnia* [Modern aspects of digitalization of public spaces. *Aspects of public administration*], 1, 8, 91-93.

Lupanov, V.N. (2008). Sotsyolohyia otkrytoho obrazovanyia: aktualnye problemy stanovleniia i razvytiia. *Sovremennye problemy nauky y obrazovanyia* [Sociology of open education: current issues of formation and development. *Modern problems of science and education*], 3.

Oliynyk, V., & Otych, O. (2015). Pisliadyplomna pedahohichna osvita u konteksti hlobalnykh tsyvilizatsiinykh zmin. *Vyshcha osvita Ukrainy v umovakh hlobalizatsii suspilstva* [Postgraduate pedagogical education in the context of global

civilization changes. *Higher education in Ukraine in the context of globalization of society*], 9-30.

Otamas, I. (2017). Informatyzatsiia osvitnoho protsesu vyshchych navchalnykh zakladiv (zakladiv pisliadyplomnoi osvity). *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhniky»*. Serii: *Informatyzatsiia vyshchoho navchalnoho zakladu* [Informatization of the educational process of higher educational institutions (institutions of postgraduate education). *Herald of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Informatization of higher education*], 879, 91-99.

Rizun, M.D. (2015). Analiz diialnosti virtualnykh universytetiv na prykladi platform dystantsiinoi osvity v Polshchi. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhniky* [Analysis of the activities of virtual universities on the example of distance education platforms in Poland. *Economic herald of the Dnieper Polytechnic*], 3 (51), 160-168.

Ryabova, Z.V., & Yelnykova, G.V. (2020). Profesiine zrostannia pedahohiv v umovakh tsyfrovoy osvity. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* [Professional growth of teachers in digital education. *Information technologies and teaching aids*], 6 (80), 369-385. DOI: 10.33407 / itlt.v80i6.4202.

Svyrydenko, D., & Kyvlyuk, V. (2020). Virtualnyi universytet: osvita yak styl zhyttia. *Osvitnii dyskurs: zbirnyk naukovykh prats* [Virtual university: education as a lifestyle. *Educational discourse: a collection of scientific papers*], 28 (11), 38-50.

Sysoeva, S.O., & Sokolova, I.V. (2016). Teoriia i praktyka vyshchoi osvity: navch. posib. [Theory and practice of higher education: tutorial]. - Kyiv-Mariupol, 338 p.

Tolochko, S.V. (2019). Vymohy tsyfrovoho suspilstva do kompetentnosti vykladachiv u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity. *Innovatsiina pedahohika* [Requirements of the digital society to the competence of teachers in the system of postgraduate pedagogical education. *Innovative pedagogy*], 12(2), 178-181. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-2.40>.

U Nimechchyni ziyavsvia bezkoshtovnyi virtualnyi universytet dlia vsikh okhochykh. (2019). *Rubryka – media korysnykh rishen* [There is a free virtual university for everyone in Germany. *Rubric - media of useful solutions*].

DOI:<https://rubryka.com/2019/08/11/u-nimechchyni-z-yavyvsya-bezkoshtovnyj-virtualnyj-universytet-dlya-vsikh-ohochyh/>.

Tszou Chenzhang. (2016). Vidkryta osvita ta virtualnyi universytet: sotsialno-filosofskyi analiz problemy. *Hileia: naukovyi visnyk* [Open education and virtual university: socio-philosophical analysis of the problem. *Gilea: scientific herald*], 111, 310-314. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_111_80/

Tszou Chenzhang. (2016). Virtualnyi universytet yak stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v informatsiinomu suspilstvi. *Hileia: naukovyi visnyk* [Virtual university as a strategy for the development of higher education in the information society. *Gilea: scientific herald*], 110, 311-314.

DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_110_79/.

Shyshkina, M.P. (2020). Orhanizatsiia navchalnoho y naukovooho spivrobotnytstva u virtualnykh systemakh vidkrytoi nauky u zakladakh vyshchoi

osvity. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy* [Organization of educational and scientific cooperation in virtual systems of open science in higher education institutions. *Adult education: theory, experience, prospects*], 2 (18), 122-130.

I. Deineha

**VIRTUAL UNIVERSITY OF ADULT EDUCATION - PROSPECTS OF
TRANSITION TO A NEW MODEL OF POSTGRADUATE EDUCATION**

Resume

The modern transformation of society on the path to digital inevitably requires qualitative changes in all areas of its operation, especially in education. The relationship between the university and society is increasingly becoming a business relationship, which leads to the development of the relationship "supply and demand" and forces universities to change and improve ways of providing educational services and anticipate the demands of their customers.

*The purpose of scientific research is to study the implementation of the paradigm of open education in Ukraine and the prospects for the transition of postgraduate education to a new model - a virtual university of adult education. This will help to solve the problem of equal access to quality postgraduate education, which must meet the needs of modern society. The basic concepts of the research are considered, namely: "open education", "open educational environment", "virtual university" and the author's vision of their relationship is presented. The advantages of the activity of virtual universities are described and the foreign and domestic experience of their functioning is presented. The study was conducted using the bibliographic **method**, the method of structural-scientific analysis, comparison and systematization.*

*This allowed to determine the feasibility of maximum use in the educational process of adult modern digital technologies, the implementation of training on the basis of a virtual university. **Result.** It is determined that the work of virtual universities is pedagogically, economically and socially expedient, and therefore should be a priority of public policy in the field of higher education in general and postgraduate in particular. Virtual University of Adult Education should become a new model of postgraduate education. **Conclusions.** The implementation of the concept of lifelong learning has a positive impact on economic growth and competitiveness of the country in the high-tech market and acts as a catalyst for reforming education in general. Modern human must not only adapt to new conditions, but also be effective in his professional activities, be the initiator of activity, the subject of life and work. For a partial solution to this problem, virtual universities are effective, which have already confirmed the pedagogical, economic and social feasibility of their creation and operation. Examples of their positive functioning are in foreign countries, the experience of their activities is observed in Ukraine.*

Key words: *adult education; digitalization of education; digital technologies; open education; postgraduate education; virtual university*